

Praca z uczniem zdolnym - moje doświadczenia

Od dawna wiele uwagi poświęca się kształceniu dzieci zdolnych, w ostatnim czasie zainteresowanie problemem ludzi szczególnie uzdolnionych nabiera coraz większego znaczenia. Uczniowie zdolni wymagają specyficznej opieki dydaktyczno-wychowawczej - wtedy rozwój ich może przebiegać pomyślnie.

W liceum, w którym pracuję, praca z uczniem zdolnym ma wieloletnią tradycję. Nauczyciele chętnie pracują z uzdolnioną młodzieżą, szkoła ma liczne osiągnięcia w tej dziedzinie, a ruch olimpijski jest doceniany i propagowany.

Od chwili rozpoczęcia pracy w liceum przygotowuję uczniów do Olimpiady Języka Rosyjskiego. W latach 1990 - 2001 do grona finalistów szczebla centralnego awansowało czternastu uczestników tej olimpiady, jedna uczennica została laureatką Filipiuk Anna (1993). Oto nazwiska uczniów, którzy zostali finalistami Olimpiady Języka Rosyjskiego:

- 1990 - Chrol Anna
- 1991 - Bielach Ewa
- 1995 - Jakuc Anna, Tkaczuk Maria
- 1996 - Tynkiewicz Ewa, Golonko Iwona
- 1997 - Kononiuk Iwona, Troc Marzena
- 1998 - Orzechowska Urszula
- 1999 - Szachowicz Helena, Tkaczuk Anna
- 2000 - Czczuga Jolanta Walentyna
- 2001 - Tkaczuk Edyta, Majorowa Eugenia

Z własnej praktyki wnioskuję, że sukcesy w pracy z uczniem zdolnym zależą od zdolności ucznia oraz zaangażowania nauczyciela. Bardzo ważnym zadaniem nauczyciela jest wyszukiwanie zdolnych uczniów i uświadomienie im ich zdolności. Umiejętne rozpoznawanie i rozwijanie talentu jest nieraz ważniejsze niż same zdolności i predyspozycje.

Pracę z uczniem zdolnym rozpoczynam na lekcji. Aby praca taka dawała efekty, staram się:

- zachęcać uczniów do rozwinięcia w sobie cech charakteru i zdolności
- pośredniczyć między zdolnymi uczniami i resztą klasy, zapewnić właściwy klimat w grupie
- zapobiegać sytuacjom, w których zdolni uczniowie mogliby być ośmieszeni lub nie zrozumiani
- kształtować, w razie potrzeby, społeczne zachowania zdolnych uczniów
- umożliwić zdolnym uczniom dostęp do różnych informacji

Przygotowanie uczniów do olimpiady odbywa się zarówno na lekcjach, kiedy podaję nowy materiał i utrwalam już poznany przez nich, jak również podczas wykonywania pisemnych czy ustnych prac domowych. W stosunku do uczniów zdolnych podnoszę wymagania. W starszych klasach wykorzystuję takich uczniów jako swoich asystentów. Pomagają w korygowaniu błędów, wyjaśniają niektóre zagadnienia. Nieraz otrzymują dodatkową pracę, wymagającą większego nakładu pracy. Zawsze zwracam uwagę na możliwości ucznia, aby stawiając wysokie wymagania nie doprowadzić do zniechęcenia.

Na lekcjach uczniowie zdolni nie mogą w pełni rozwinąć swoich możliwości. Taką okazją do poszerzenia i zaprezentowania zdobytych umiejętności są zajęcia koła języka rosyjskiego.

Od początku pracy w tej szkole prowadzę społecznie koło języka rosyjskiego. Celem koła jest poszerzenie znajomości języka, rozwijanie zainteresowań historią i kulturą Rosji, a w szczególności przygotowanie uczniów do olimpiady. Staram się, aby zajęcia koła były prowadzone ciekawie i zachęcały uczniów do przezwyciężenia trudności w opanowaniu języka, a przede wszystkim dawały możliwość praktycznego zastosowania zdobytych umiejętności oraz mobilizowały do ich dalszego doskonalenia.

Bardzo ważne w pracy z uczniem zdolnym jest wdrażanie go do pracy samodzielnej. Uczeń wielokrotnie sam opracowuje zagadnienia, a wtedy na zajęciach koła ma potrzebę mówienia, chce być wysłuchanym, aby rozwiązać szereg wątpliwości. Na zajęciach koła uczniowie dzielą się wrażeniami dotyczącymi przeczytanej lektury w języku rosyjskim. Zwracam uwagę na rozwijanie umiejętności czytania i rozumienia tekstu, gdyż ta sprawność daje młodzieży dużo przyjemności i satysfakcji, zachęca do dalszej samodzielnej pracy.

Wypowiedzi ustne nie wyczerpują całego repertuaru wiedzy nabywanej przez ucznia, część mojej pracy z uczniem zdolnym koncentruje się wokół wypowiedzi pisemnych. Dotyczą one różnych tematów, prace pisemne po sprawdzeniu wspólnie omawiamy na zajęciach koła.

W pracy z uczniem zdolnym ogromną uwagę przywiązuję do nauczania gramatyki i ortografii. Uważam, że bez posiadania wiedzy gramatycznej i ortografii nie można poprawnie mówić ani pisać w żadnym języku. Na zajęciach koła wykorzystuję różne testy gramatyczne, które rozwiązujemy wspólnie, bądź też uczniowie otrzymują je do opracowania w domu.

Żeby przygotować ucznia do udziału w olimpiadzie, nauczyciel musi poświęcić wiele czasu i uwagi. Jest to praca długotrwała i zmusna.

Staram się, aby praca z uczniem zdolnym przebiegała w atmosferze życzliwości. Ucznia traktuję jako partnera, asystenta, a nie tego, od którego wymaga się tylko sukcesu. Zawsze chcę, aby uczeń odczuwał, że pracuje dla własnej przyjemności. Właściwa atmosfera sprzyja swobodnym wypowiedziom ucznia w języku rosyjskim, przezwyciężam dzięki temu ich strach przed mówieniem i zachęcam do aktywności. Taka atmosfera daje uczniom poczucie bezpieczeństwa oraz poczucie wartości jako jednostki.

Ważnym elementem w mojej pracy z uczniem zdolnym jest okazywanie uznania, chwalenie osiągnięć. Uczeń czuje się doceniony i to mobilizuje go do dalszego wysiłku. Poczuciu bezpieczeństwa ucznia i zaufania do nauczyciela sprzyja również świadomość, że porażka nie oznacza przegranej, a chęć odnoszenia wtedy sukcesów jest silniejsza od chwilowych niepowodzeń.

Zauważyłam, że w pracy z uczniem zdolnym ogromną rolę odgrywa motywacja. Oprócz bezinteresownej potrzeby zdobywania wiedzy ucznia zdolnego charakteryzuje chęć osiągania sukcesów. Uczestnicy olimpiady są zainteresowani uzyskanymi uprawnieniami, które nieraz decydują o ich dalszych planach życiowych.

Praca z uczniem zdolnym daje nauczycielowi dużo satysfakcji. Taka praca zmienia nauczyciela na lepsze, wnosi wiele doświadczeń, rozwija jego talent pedagogiczny. Częste wspólne przebywanie w różnych sytuacjach daje możliwość wszechstronnego poznania ucznia i wpływania na jego osobowość. Rozwijanie zainteresowań wywiera wpływ na kształtowanie pozytywnych cech charakteru ucznia: sumienności, systematyczności, odpowiedzialności, wytrwałości w pracy. Kształtowanie wrażliwej osobowości i chłonnego dociekliwego umysłu ucznia dostarcza nauczycielowi przyjemności. Ślad własnych pasji widoczny w drugim człowieku wynagradza wyrzeczenie i niemały wkład pracy, jakiej od nauczyciela wymaga praca z uczniem zdolnym.

Opracowała mgr Eugenia Opalińska